

körülményekhez képest védelmezze a zsidók jogait. Amikor 1944. március 19-én a németek megszállták az országot, letartóztatták, és a Linz közelében lévő mauthauseni koncentrációs táborba hurcolták. 1948-ban Ausztriában halt meg.

29. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 40–42. o.

30. Hollós Ervin: *Rendőrség, csendőrség, VKF.* 2. Kossuth, Bp., 1971, 235–236. o.

31. *Uo.*, 236. o.

32. Geyer, *i. m.*, 77. o.

33. 1941–42-ben 1 pengő hivatalosan 20 centet ért. A fekete piacon azonban 11–13 pengőt ért egy dollár. Vö. Ausch Sándor: *Az 1945–46. évi infláció és stabilizáció.* Kossuth, Bp., 1958, 30–31. o.

34. Lévai, *Fekete könyv*, 279–280. o.

35. Lévai, *Zsidósors Magyarországon*, 42. o. Geyer azt írja (*i. m.*, 78. o.), hogy a putnoki zsidókat „az utolsó pillanatban” fordították vissza Kőrösmezőről.

36. A zsidók összegyűjtése után, 1941-ben történt lakáskifosztásokra Jaross Andornak szóló följegyzésében úgy hivatkozik Tomcsányi Vilmos 1944. április 13-án, hogy 1944-ben sem lehet mást várni a zsákmányra éhes keresztényektől. Lásd *MOL*, 11. tekercs.

37. Leslie Gordon (Friedmann) nyilatkozata, amelyet 1961. május 23-án tett az izraeli rendőrségen a küszöbön álló Eichmann-perrel kapcsolatban. Israel Police, Bureau 06, 1646. sz. dokumentáció.

38. *MOL*, K774–1941. Kárpátaljai Kormányzói Biztos Hivatalának iratai.

39. *Uo.* A Galíciába deportált zsidók számát nem egyformán adják meg a különböző források. A Bárdossy-perben a bíróság elnöke 30 000 főt említett, a deportálásban való közreműködés miatt felelősségre vont tisztek vádiratában 18 500 személyről volt szó. A nürnbergi perben szereplő egyik német okmány (PS-1197) 11 000-re teszi számukat. C. A. Macartney, 2:37. o. A bíróság előtt Siménfalvy 18 500 deportáltról beszélt, Pásztóy kb. 16 000-ről. Geyer, *i. m.*, 81. o.

40. *MOL*, K774–1941.

41. Leslie Gordon nyilatkozata (lásd a 37. jegyzetet).

42. A hontalan zsidók ellen indult akcióról közölt részleteket 1958. január 28-i keltezésű nyilatkozatában Springmann Sámuel. Lásd a Yad Vashem jeruzsálemi iratárában 500/41-1. sz. alatt. Springmann lengyelországi születésű volt. A budapesti Vadának egyik vezetője és másokkal együtt alapítója volt, sok embert mentett meg a deportálástól, köztük saját családjának néhány tagját is.

43. C. A. Macartney, 2:38. o.

44. PS-197. Az okmány másolatát közli: *Nazi Conspiracy and Aggression.* Government Printing Office for the Office of United States Chief of Counsel for the Prosecution of Axis Criminality, Washington, D. C., 1946, 3:210–213. o. Vö. még Raul Hilberg: *The Destruction of the European Jews.* Quadrangle Books, Chicago, 1961, 520. o.

45. Jaeckelnt 1946. február 6-án egy rigai népbíróság halálra ítélte, és még ugyanazon nap délután fel is akasztották. Gerald Reitlinger: *The Final Solution, An Attempt to Exterminate the Jews of Europe, 1939–1945.* The Beechurst Press, New York, 1953, 194. o.

46. PS-197. Lásd Hilberg, *i. m.*, 520. o.

47. Karsai Elek: *A budai Vártól a gyepűig, 1941–1945.* Táncsics, Bp., 1965, 30–31. o.